Эхэ найхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД УНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 АВГУСТ 28
Замарай эхин (бишэн) нарын 12
СУББОТО
Гарагай 7
№ 163 (18777)
газетын сэн: захилай — 2 түх. Хэлсээтэ сэн.

Мүнөөдэрэй шухала асуудал

УРАСХАЛ ӨӨДЭ ТАМАРЬАНДАЛ...

2

...промышленна комплекс гэхэдэ, ...ааргүй таряанай полинууд, ну...ангууд, оньһон техникээр, үб...ээр хангагдаһан фермэнүүд, ...даар тарашаһан табан хүшуу...д, трактор, машинанууд, овощ та...теплицнүүд, тэдэнэй бодото...лон мянган таряашад болон ...д хүнүүдэй нюдэнэй урда саг ...арагдахадал гэнэ. Эдэнние бул...хамтаруулан, юрэнхы дээрэнь ...ы, эдеэ хоолой фабрика гү, али ...ныгы гэжэ тоологдохо ёһотой ...Зүгөөр тэрэ фабрика, предприя...ын хэр зэргэ хүдэлнэб гэһэн асуу...р үндэр бүри урдаа табаг, халбага...пайладаа, һонирходог бэээбди. ...ньые зүб, тиимэ байха ёһотой.

...ое ажахымнай, бүхы агропромыш...ы комплекс ямар бэрхэшэлнүүдтэй ...ы, тэрэмнай хаанаһаа мүнгэ зөө...ьдхэгдэнэб, мүнөөнэй буряад ...ын ямар эрхэ байдалда ажалланаб, ...ы продукцияа худалдаха арга бо...ой гү, таряашад, малшадай ажа...далнь хүлһэн ямар юм гэхэ мэтэ ...хуудалнуудаар олон хүнүүдэй, ...ооло ороныймнай хүтэлбэрилэгшэ...ын харюу үгэжэ шадахагүйнь ха...ташуудалтайшье байдаг. Эдеэ ...продукци үйлэдбэрилгын хэм...экономическа реформын эхилхэ...ооо доошолжол байдаг болонхой. ...лдэ, Росси гүрэндэ эдеэ хоол ...рилгэ 1992 ондо 1990 онтой ...лан, 20 процентээр доошолоо. ...ондо тэрэнь үшөө 10 процен...а болохоор багсаагдана. Россин ...эр ородог Буряад Республикада ...ажахын продукци үйлэдбэрилгын ...ри доошолдогынь гайхалтай бэ...м. Энээнние гэршэлжэ, тоо, са...удые дүрдаха гээшэ үлүү хэрэг ...олоноб.

...ө үнэ сэнгүүдэй һула табигдажа ...эр хойшо промышленна про...ь сэн айхабтар ехээр ургажа, хү...ийдэ хэрэгтэй бүхы оньһон тех...ыг, шэнжэ болон бусад запас хэрэг...ай сэн огторгой хүрэтэр гэхээр ...ө худөөгэй хүн зоиние юумэ ху...ь абахын аргагүй байдалда оруу...ь зуура ямаршьегүйгөөр үйлэд...ибуужа байһан колхоз, совхо...ргаджа, ямар һайн юумэн хэг...

...ь һанахада, агропромышленна ...ь хүгжөөхэ талаар холын ха...үсөб хэрэгтэй. Мүнөө Верховно Аграрна болон эдеэ хоолой политикын талаар комитедэй үүсхэлээр «Буряад Республикын агропромышленна комплексын хүгжэлтын холын гол бодолнууд» гэһэн асуудал республикын Верховно Советдэй удаадахи сесси дээрэ зүбшэн хэлсэхээр хараалагдана.

Республикын агропромышленна комплексые хүгжөөхэ асуудалаар хүдэлмэридэ Буряадай эрдэмэй түөэй, дээдэ һургуулинуудай эрдэмтэдые, ажахынуудай хүтэлөэрилэгшэдые, фермернүүдые, эдеэ хоолой продукци болбосоруулан буйлуудлаг предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдые, ажалшадые хабаадуулха зорилго табигдаа.

Үхэр мал, хонидые, мориде хэр олон болгохоб, үмсын малые хэды толгой хүрэтэр бариха хуули тогтоохоб, тахиа, гахайнуудые яажа олоор баридаг болохоб, малай үүлтэрые яажа һайжаруулхаб — эдэ болон бусад олон асуудалнуудые зүбшэн хэлсэгдэхэ, арга боломжонуудые тоологдохо зэргэтэй. Агропромышленна комплекс хүгжөөлгэ тухай гол бодомжонуудые тодорхойлһоной удаа гэб гэнтэ худөө ажахын бүхы байдал һайжаршаха шэнгээр һанагданагүй гээд һайн ойлгонот. Гэбэшье иимэ хүшэр хүндэ байдалда худөө ажахые хүгжөөхэ мүнгэ һан хаанаһаа доахаб, худөө ажахыда яажа туһалхаб гэхэ мэтэ асуудалнуудые юрын лэ, бэлэхэнээр шиндхэгдэхэ асуудалнуудые бэшэ ааб даа.

Гэхэтэй хамта Россин Верховно Советдэй абаһан шэнэ хуулинууд манай оиргүйхэн байдалые һайжаруулха хэрэгтэ горитойгоор туһалнагүй. Жишээлхэдэ, газар тухай. Газар дээрэй таряашан эзэн ёһоор ажаллаха, тэндэнээ ехэ продукци абажа шадаха ёһотой байна ха юм. Энэ шухала хэрэгтэ газар тухай хуулинууд һайн тулхисэ болохо ёһотой байгаа. Россин Федерацийн Верховно Совет «Газар тухай» Хуулийн дутагдалнуудтай байһан тула бүри һаяхан «Газар тухай Хуули гаргалгын үндэһэнүүд тухай» гэһэн шэнэ документ эльгээбэ. Энэ үндэһэнүүдынь одоол хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэгшэдые «үндэһэтэй» болгохонь ха гэжэ һанахаар байна.

Фермернүүдэй ажахы тухай хэдэн үгэ. «Фермер — бүхы орсной ажалшадые хооллуулха» гэһэн үряа лозунг бүри һаяхан зэдэлжэ байгаа. Мүнөө тиигэхэеэ болинтоо. Юундэб гэхэдэ, үнэн дээрээ фермернүүд ойрын 3—4 жэл соо тогтууритайгаар продукци тушаадаг болохо аргагүй байна ха юм. Эдэнэй ажалда туһалха, бүхы хүнгэлэлтэнүүдые үгэхэ, продукци ехээр тушаахын тула тусхай экономическа политика бэелүүлхэ гэшэ эгээл зүб зам болохо байна.

Буряад Республикын арадай депутат байһан тула орон доторхи мүнөөнэй политическэ байдал тухай хэлэнгүй гараха аргамни үгы.

Россин Федерацийн гүйсэдхэхы ба хуули гаргалгын засагуудай хоорондохи зүришэлдөөн олон түмэн арад зондо хашартай болошоо. Үнэхөөрөөшье, шэнэ Конституци зохёохо хэрэгтэ бүхы обществые хабаадуулжа, хүлгөөжэ байхын орондо худөө ажахын хүгжэлтэ тухай ямар нэгэ барюубшатай, тон һайн гэхээр хэмжээ абажа болохогүй юм гү гэһэн бодолдо абтахаар байдаг. Олон һунгагшад лэ энээн тухай намда хэлээ һэн. Минии һанахада, ороныймнай политическэ байдал бирагүйшэг гэхээр. Политика экономикотойгоо нягта холбоотой гээшэ ааб даа. Тиимэһээл манда тогтууритай, зүб социально-экономическа политика заатагүй хэрэгтэй, гээшэл даа.

Ю. АЛЕКСЕЕВ,
Буряад Республикын Верховно Советдэй Аграрна, эдеэ хоолой политикын талаар комитедэй түрүүлэгшэ.

Адууһа малда — элбэг тэжээл

ЯАРАХАҺАА ОНДОО АРГА ҮГЫ

«Гигант» колхоз аймат соогоо эгээл ехэ, 10 мянга гаран центнер үбһэ һүрилөө. Зарим звенонууд үбһэ абаха түсэбөө дүүргэхэ дүтэлөө. Нютагай хүн зон үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Зарим аймагуудта ехэ талмайн тарялан, сабшалан, бэлшээрэ уһанай үертэ абтаа, айхабтар ехэ гарза гай, хохидол хойшолон тохёолдоо гэжэ дуулахадаа ехэл һанаа зобохоор байна. Байгаалийн усал аюул гээшэ аймшагтайл ха юм.

Бурхан тэнгэримнай хаража, бидэнние тиимэ аюул дайраагүй ээлэбэ гэжэ манай хүн зон орон нютагайнгаа үргэмжэдэ баясана. Тиимэһээ мүнөөнэй орёо бэрхэтэй, али бүхы юумэнэй үнэтэй болоһон сагташье газар дээрээ ургаһан үбһэ ногоо, таримал ургамалнуудые шадаал һаа, һайнаар хуряажа абаха гэжэ ехэл оролдосотойгоор хүдэлнэ.

Энэ жэлдэ республикын олонхи аймагуудтал адли манай эндэшье июнь, июль соо мүртэй хура бороо ороогүй. Гэбэшье үлүүсэ ехээр гандашсо, гэхын аргагүй. Бага зэргэ уһалагдаһан, нинитэй газарай ногоо муу бэшээр гараа. Гансал энэ жэлдэ хаа хаагуурхидал адли таршаа, шаарууд (саранча) гэхэ мэтэ олон байжа, ургамал ногоондо бага бэшэ хоро хүргөө.

Теэд хайшан гэхэб, иимэ юумэн ганса манда тудаа бэшэ.

Сагай уларилай тохёолдуулһан байдалые хараада абажа, энэ жэлдэ үбһэндөө эртэнэг ороохо гэжэ шиндээ һэмди. Ногоон үшөө һайса ургаг гэжэ хомхойржо, хүлеэжэ байһаар юушьегүй һалахадаа болохобди гэжэ айгаабди. Таршаа хорхойн эдээ, ехэ бороогой ороо һаа, тиимэ юумэн боложол магад ха юм.

Июлийн 20 гаранаар үбһэшэдэймнай бүхы звенонууд сабшаландаа жэгдэрэн ороод байгаа. Тээсгэн августын эхээр хура бороогой ороожо һаатуулаашье һаань, мүнөө колхоздо даб дээрэ 12 мянга гаран центнер үбһэн һүрилэгдөод байна. Бидэ энэ жэлдэ 1200 гаран гектар сабшалан дээрэһээ адагынь 18—19 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха ёһотойбди. Нёдондо ороойдоол 14 мянган центнер үбһэтэй бэрхэтэйхэн байдалда үбэлжөө һэмди. Вайгша ондо тиимэ байдалда орохогүйгөө оролдохобди.

Түрүүшын үдэрһөө үбһэшэдэй 12 звено хүдэлнэ. Тэдэнэй дэлоонинь машина, техникээр хүсэд зэбсэгжэһэн звенонууд. Үбһэшэдэй звенонуудые дүршэлтэй бэрхэ хүнүүд хүтэлбэрилнэд. Жишээлбэл, Н. А. Васильев, В. А. Бухтин, С. А. Хлебодаров, А. Н. Давыдов, Н. А. Жуков, А. Н. Жерлов гэгшэд жэл бүхэндэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри толгойлжо гарадаг зон.

Нүгөө таларнь хэлэхэдэ, энэ жэлдэ хэды бэрхэтэйшье һаань, звено бүхэн машина, техникээ һайнаар бэлдэхэ гэжэ ехэхэн оролдолго гарргаа. Мүнөө техникээ һайнаар, бүтэсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, түлишэ, тоһодолгын хэрэгсэл ашагтайгаар гаргашалха гэжэ баһал оролдоно.

Эндэ жэшээ болгон, Валерий Бухтинай звеногой гэшүүдэй ажал хэрэг тухай тобшоор хэлэлтэй. Арбаад хүнһөө бүридэһэн энэ звено даб дээрэ 20 һүри табяад байна. Ондоогоор хэлэбэл, бүхыдэнь сабшагдаха ёһотой 185 гектар газарайнгаа 130 гектарай ногоо унягаагаа, 100 шахуу гектарайнь үбһэ хуряажа абаа. Хамтадань 3350 центнер үбһэ һүрилжэ абаха һаа, тэрэнэйнгээ 80 гаран процентын хэмжээнэй үбһэ бэлэдхээ. Сабшалга, хуряалга, һүрилэлгэ дээрэ механизаторнууд Федор Кадыров, Виктор Гантимуров, Владимир, Иван Герасименконууд илангаяа һайнаар хүдэлнэ. Мүн энэ звено сабшагдаһан зарим үбһэсэ бага зэргэ һүүрээжэ, ногоон зандань хуряагаад, тусхай тухэрэлгэ соо хэжа, улеэлгэн хатаадаг. Эндэ КСК тухэлэй комбайн жолоододог Михаил Матвеев, тэрэнэй туһалагша Александр Болдырев гэгшэд ажалдаа, харюусалга ехэтэйгээр, хандадаг хүнүүд.

Эдэнэртэл адлаар бусадые звенонууд хүдэлнэ. Тэдэнэр тус бүридөө 140-һөө 160 хүрэтэр гектар газарай үбһэ хуряажа абаха юм. Ажалаа морёор, гараар хэдэг звенонууд, мүн арендаторнууд, айлнууд үбһэндөө түлэг оронхой. Тэдээндэ хуряажа абаһан үбһэнэйнь 30 процентые өөһэдтэнь үгэхэбди. Колхоз тэдээндэ мори унаа, косилка, тармуур, зэр зэмсэг гэхэ мэтые үгэдэг. Эдеэ хоолоор хангадаг юм.

Тобшолон хэлэхэдэ, энэ халуун хаһада хүн зомнай арга шадалаараа оулта хабаадалсана гээшэ. Тэрэшье ойлгосотой. Мүнөө сагта илангаяа мал ажалай продукциин худалдан абалгын сэнгэй үшөө багашье һаань, мяха, һү, нооһо худалдалгаһаа оруулһан мүнгэнһөөл хүдэлмэришэдтөө салин хүлһыень түлэнэ ха юмбибди. Ажал хэһэн колхозник бүхэнэймнай нарын салин 25 мянган тухэриг болоно.

Эгээл энээн дээрэһээ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриһөө нилээд ехэ юумэн дулдыдаха байна бшуу. Энэ жэлдэ колхоздо 1400 гаран үҳэр, тэрэ тоодо 600 һаалийн үнеэд, 4 мянга гаран хонид, 260 адуун үбэлжэхэ байна.

Эдэ адууһа малһаа үбэлдөө ашаг шэмэ, түл түрэсэ һайн абахын тула лаб 19—20 мянган центнер үбһэн, 6 мянган тоннооһоо бага бэшэ силос, 2000 тонно тухай сенаж, адагынь 200 тонно витаминтай ногооной гуфил нөөсэлжэ абаха зорилго табигдана.

Байгша оной гандуу уларилтай байһан эрхэ байдалда энэмнай хүндэхэн. Теэд али аргаар лэ газар дээрээ ургаһан бүхы ургамал, ногоо хуу сабшажа, хуряажа абахые оролдохо зон аабзабди даа.

Мүнөө звенонуудта хүнүүдые яаруулалтагүй, зон өөһэдөө бодото байдалые ойлгожо, шадалаараал габшагай шангаар хүдэлнэ. Нэгэшье удэр хожомдоо, гээгдээ һаа, һүүлдэнь иугээршье хүсэлдүүлхын аргагүй гэжэ тэдэнэр мэдэнэ. Август һарамнай тэнггэ үнгэршээ. Хээрын сабшалангай ногоо...ой шэмэ шүүһэнэй муудаха саг тулажа ерэбэ. Яараха, ажалаа эршэдхэхэһээ ондоо арга үгы.

А. СТОПИЧЕВ.
Загарайн аймагай «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ.

БУЛТА ОРОЛДОНО

Һаяхан бидэ Хурамхаанай колхозэй сабшалан дээгүүр ябаа һэмди. Эндэхи үбһэшэдэй табан звеногой нэгэн — Г. Г. Буянтуевай хүтэлбэрилдэг коллективэй гэшүүдэй ажалтай түрүүн танилсаабди.

Манай эндэ ябахада, үбһэшэд Доодо-Хурамхаанай сабшалангай үбһэ ногоо сабшажа, хуряажа дүүргээд, Үнэгэтэй гэжэ газарта нүүжэ ошохонхой байгаа һэн. Энэнь ехэ хура бороодо уһатай болошодог доро газар юм. Тиимэнээ тэрэнэй ногоое түргэн сабшажа, хуряажа абаха гэжэ оролдоно.

Энэ звенодо косилка шагтагалһан МТЗ түхэлэй трактортай В. Г. Ламатханов агрегадаа һаалгүй хүдэлгэжэ, хуряагдаха ногоо саг соонь унагаагаад лэ байдаг.

Эдэнэрһээ холо бэшэ С.-М. О. Будаевай даадаг багахан звеногой үбһэшэд ажаллана. Эндэ гол түлэб хонишод, үхэршэд сугларанхай. Манай ябаһан үдэр тэдэнэр 10 гаран һүри бодхоогоод байгаа бэлэй. Энэнь 600 гаран центнер үбһэн болою. Звеное даагшын хэлэһэнэй ёһоор, хонишод Л. Б. Галданов, Б. О. Бужиев гэгшэд үбһэндэ ороһон түрүүшын үдэрһөө һаатаа һамшаагүй хүдэлнэ.

Мүн энэл ажахыда Р. Б. Батуевай звеногойхидые баһал магтахаар. Эдэнэр дээрэ дурсагдаһан звенонуудһаа заахашье гээгдэнэгүй.

Бүхы дээрэнь колхозой үбһэшэд мүнөө 10 мянга үлүүтэй центнер будуун тэжээл нөөсэлөөд байна.

В. ГОМБОЕВ.
Хурамхаанай аймаг.

25

Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй кузнечнэ цехтэ арбан хүнэй хүдэлдэг бригадые Людмила Баландина хүтэлбэрилдэг. Дархашуул элдэб зүйлнүүдые хэблэжэ гаргадаг юм. Вера Корнеевна Новожилова — үнинэй түмэршэ дархан. Тэрэ револьвернэ бүхэлтэ хэдэг боолтонуудые бүтээн гаргана. Тус бригада Владимир Васильевич Андреевэй хүтэлбэрилдэг мастерска участогта түрүү зэргэдэ ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түмэршэ дархан В. К. Новожилова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

52

ОНОЛЫЕНЬ ОЛООД ЛЭ...

Тарбагатайн аймагай таряашадай ажахынуудай «Восход» нэгэдэлэй механизатор-заһабарилагшад Я. В. Кузьминай дүршэлтэй бэрхэ хүтэлбэри доро малай байрануудта үбэлэй үедэ хүдэлгэдэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые бэлэн болгоно.

Даб дээрэ нэгэдэлэй һаалиин малай гурбан байрада аргал шабааһа этэжэ сэбэрлэхэ транспортерыень, бүлүүрыень, мүн зайн галаар хүдэлгэгдэдэг двигательнуудыень шалгажа, һэльбэн шэнэлнэ. Запчастнууд эндэ хомор ааб даа. Гэбэшье Валерий Петров, Сергей Потапов гэгшэд арга хургыень олоод лэ заһабаридгаяа зогсолтогүй ябуулна.

В. ДОРЖИЕВ.

ИТАР-ТАСС

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

РОССИН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

МОСКВА. Нэгэдэхи вице-премьер Олег Сосковецэй түрүүлэлгэ доро Россин Министрнүүдэй Советдэй Президиумэй заседани үнгэргэгдөбэ. 1993-94 онуудай намарай-үбэлэй һарануудта Россин арадай ажахые ба хүн зонние түлишөөр, зайн галаар ба дулаанай элшэ хүсөөр хангаха хэмжээнүүд тухай асуудал хаража үзэгдэнэн байна.

Түлишын ба элшэ хүсэнэй талаар министр Юрий Шафраник заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, түрүүшын хахад нэлдэ түлишэ олзоборилхо түсэбүүд гол түлэб дүүргэгдэ гэжэ тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта, түлишын, элшэ хүсэнай комплексын һалбариннуудтахи байдал шахардуу байһан зандаа. Түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые олзоборилгын хэмжээн хороогдоно. Мүнгэн зөөриин ехээр дуталдагдаг дээрэнээ үйлэдбэриин ажал ябуулга улам доройтожо байнхай гэбэ.

Ойрын сагта правительствын зохихо тогтоол бэлдэжэ, баталха гээд Министрнүүдэй Советэй Президиум шидхээ һэн.

ПРЕЗИДЕНТЫН ХЭВЛЭЛЭЙ АЛЬБАНАЙ МЭДЭЭСЭЛ

МОСКВА. «Автомобильный завод имени Ленинского комсомола» гэһэн гүрэнэй предприятие болон үйлэдбэриин «Москвич» нэгэдэлдэ урдань ородог байһан гүрэнэй предприятинууд болон эмхи зургаануудые үмсэлэгын онсо илгаанууд тухай Зарлигта Россин Федерацийн Президент. Борис Ельцин гар табяа һэн. Эдэ предприятинуудай ажалша коллективүүдэй аша туһые хамгаалха ба «Москвич» автомобильнуудые бүтээдэг үйлэдбэриин-техническэ комплексын нэгэл бүхэли зандань үлөөхэ зорилготойгоор энэ Зарлиг гаргагдаа. Россин Федерацийн Госкомимуществын ба заагдаһан предприятинуудай ажалша коллективүүдэй дурадхалтай зохилдуулагдан, үйлэдбэриинтехнологическа энэ комплекс нэгэмэл түхэлэй «Москвич» гэһэн акционернэ булгэм болгогдохонь. Һүүлдэ тэрэ үмсэлэгдэхэ ёһотой. Тэрэнэй хүгжэлтын программые гүрэнэй зүгөөр дэмжэхэ гээд Россин Федерацийн Министрнүүдэй Советдэ даалгагдаһан байгаа. Россин Федерацийн Президентын хэблэлэй албан энээн тухай мэдээсээ һэн.

КОНГРЕСС ЗАРЛАГДАХАНЬ

МОСКВА. Хамтаралай ороныуудай экономическа харилсаа холбоое бэхижүүлхэ гээшэ Профсоюзуудай бүгэдэ нинтын конференцийн конгрессэй гол анхаралда байха юм. Сентябрийн 24-дэ Москвада тэрэ зарлагдаха гэжэ ВКП-гэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Игорь Юргенс ИТАР—ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ һэн.

Бүрин эрхэтэ гүрэнүүд экономическа холбоое һэргээхэ уялгатай гэжэ тэрэ хэлэнэ. Урданай Союзай нютагуудта үйлэдбэриин хэмжээнэй 60 процент доошолһон ушар ажахын талаар холбоо-барисаанай таһалдаһан дээрэһээ тохёолдоо гэжэ тэрэ тооломо. Тиимэнээ Дулдыданги бэшэ ороныуудай хамтаралай экономическа харилсаа холбоое бэхижүүлгэдэ хүсэлэл ороолдолгоуудаа элсүүлхэ хэрэгтэй.

Үдэрэй үзэгдэлнүүд

«ЯБАГАН НАЙМААШАН ГЭЭШЭЛБИ...»

...ө худэлмэрээ ...ар үйлын шал...ьлэб аргаар хоо...ые ороолдогшод ...олон ааб даа. ...Удын ногоон ...ө үнинэй та...ө золгошобоб. ...ан помидор, ар...ы, унда гэхэ мэ...табяад, шумуу...ийтаар наймаа ...ь. Хүн зоной ...амар мэндээ ...ерхидэбэбди. ...ыгы ямар нэгэн бага предприятийн гү, али кооперативай гэшүүн гэшэ хаш? — гэжэ багсаамжалан асуубаб.

— Яаһан кооперативынб, өөрөө өөртэхэнөөл багахан наймаа хэдэг ябаган наймаашан гээшэлби даа. Худөө ажахын мэргэжэлтэй ажалгүйдөөд, зобожол байна ха юмбибди. Үбгэмни урзанданай ажалгүйдэжэ, зүдэржэл байнабда.

Түрүүшээр мал хүлөө хараад, гэр тойрсоноод эрьелдэгшэ һэм. Үбгэмни эндэтэндэ хүн зондо гар үзүүрэй ажалда туһалжа, хилеэмэнэй мүнгэхэнөө ологшо һэн. Хэн нэгэндэ машина, техникыень заналсаа, гэр сарилсаха, пеэшэн таөнлсаха гэхэһээ эхилээд... Теэд энээгээр яажа ажамидархаоноди? Хүүгэлнай томохонууд болоо байна, хубсаһа хүнар үнэтэйшэгые эрижэ эхилээ.

Тиигээд лэ энэ дэлгүүртэ гараха гэжэ шиидээб. Нэн түрүүн аймагайнгаа түстэ юу хэ худалдаад үзөөб, наймаан гүйсэгүй һэн. Теэд худалдаха юумэ хаанаһаашье абажа байхабши даа.

— Энэ үрэ жэмэс хаанаһаа асанаш? — гээд лаблаб.

— Кавказай, Дунда Азийн эд бараа асарагшадаа... Үглөэгүүр эртэхэн нишэ ерэжэ, һүүри эзэлээд, эдэ танилнуудһаа овощ, юу хэ эрижэ абанаб. Дундуур зэргын сэнгыень эдэнэр тодходог юм. Гэбэшье би өөрынгөө хараагаар сэнгыень нэмээжэ, хороожо байгаад наймаалха аргатайб. Нэшээлбэл, помидорнуудай һайе 1 килограммынь 1000 түхэриг хүргөө һаа, һүүл тээшээ мууханнуудыень 400—500 түхэригөөршье ябуулнаб. Худалдаа наймаанай хуули ёһо нимэл ха юм. Нэгэ сэндэ тогтошоод, торошоод байгаа һааш, хэн абаадхихаб даа. Үдэшэлэн ажалаа дүүргээд, олоһон олзынгоо 90 процентые продукциин эзэдтэ, 10-ыень өөртөө абанаб. Иигэд ерэхэдээ, үдэрэй 10 мянган түхэриг хүрэтэр олонолби даа. Үбгэнөө, хоёр хүүгэдээ энэ зундаа дуулһан хубсаалуулбаб, өөртөөшье юу хэ абааб. Заа-зуу мебельшье абаха һанаан бии.

— Юрэдөөд, гүрэнэй зарим ажалтанние холо хойно хаяба ха юмши даа?

— Тиигэжэ байжа һайрхашаха үлүү юуншье байхаб даа. Энэ зунаа газаа халуун наранда эогсожол гарааб. Амархан бэшэ даа. Үдэрөө дүүрэн алхамшье хажуу тээшээ ошохогүйш, хоёр хүн һаа, бее бээ һэлгэлдэхэ һэн аабзабди. Теэд хоёрложо, юунэй олзо олохобши... Һаянай энэ хушалтатай зунай газаахи дэлгүүрынь нэгдэжэ, аятай болобо.

— Түхэреэн жэл соо нигэд лэ худэлхэшни гү?

— Ондоо юун байхаб. Худөөгэй нэгэ эблэлдэ гү, али хамтын ажахыда худэлөө һаа, һарын 8—10 мянгые арай гэжэ олохош. Харин энээнние би ганса үдэр соо хэнэ ха юмбиб. Ябаган наймаан гүйсэтэй гээд лэ бүри шударгылаа һаа, энээнһээ үлүүшье олзо олоно аабзаб, — гэжэ тацилни тооншолон хэлээ һэн.

Ажамидарха аргаяа бэдэрхэ, шэлэхэ гээшэ хүн бүхэнэй өөрынь лэ һайн дуранай хэрэг ха юм даа...

Г. ТУРТУЕВА.

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. Россин Федерацийн Конституциин проектые зүбшэн хэлсэнэбди. «Бидэнние саг хүлеэхэгүй» — С. Очировай республикын юстициин министрэй орлогшо Г. Д. Мархаеватай үнгэргэһэн интервью. Т. Самбялова: «Рали Интернейшнл» Буряад орондо» — репортаж. Үглөөдэр — Шахтерой удэр. И. Самданов: «Ами наһа абарагша» — зураглал.

3-дахи нюурта. Гарагай долооной удэр гаража байдаг заншалта «Толи».

4-дэхи нюурта. Хото, худөөгэй һонин. Телевиденийн программа.

Россин Федерациин Конституциин проектые зүбшэн хэлсэнэбди

БИДЭНИИЕ САГ ХҮЛЕЭНЭГҮЙ

Мүнөө Россин Федерациин Конституциин проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ республикымнай бүхы арад зон хабаадаха зэргэтэй. Үндэнэн Хуулие зохёохо, тэрэниие баталан абаха асуудалаар Конституционно зүблөөн хэдэн удаа зарлагдажа, Россин Федерациин субъектнүүдэй —республикануд, хизаарнууд, областьнуудай, национальна округуудай түлөөлэгшэд хабаадаһан гээшэ. Буряад Республикаһаа Верховно Советэй Түрүүлэгшэ **Л. В. Потапов**, Министриүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов**, Верховно Советэй юридическэ албанай хүтэлбэрилэгшэ **О. В. Хышиктуев**, Россин Федерациин Верховно Советэй гэшүүн **С. Н. Булдаев**, Буряад Республикын арадай депутат **И. Т. Павлов**, республикын юстициин министрэй орлогшо **Г. Д. Мархаева** Конституционно зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байгаа. Манай корреспондент **С. Очиров** Конституционно зүблөөндэ хабаадагша **Г. Д. Мархаеватай** хөөрэлдэжэ, хэдэн асуудалнуудта харюусахыень гуйһан байна. Тэрэнэй үгэһэн харюу уншагшадай һонөөрто дурадхагдана.

— Галина Дамдин-Суруновна, Та Конституционно зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан, тус асуудалаар үнгэргэгдэһэн бүхы арсалдаата хөөрэлдөөнүүдые шагнаһан, зарим асуудалнуудаар һанамжаяа хэлэһэн байнат. Юрэнхы дээрээ Конституционно зүблөөнэй хүдэлмэридэ ямар сэгнэлтэ үгэхэ байнабта?

Харюу. Конституционно зүблөөнэй хүдэлмэриин түрүүшын үдэрые һанаад үзыт. Эндэ болоһон бирагүйхэн ушарые Россин бүхы хүн зон һайн һанана ёнотой. Энэ зүблөөнмай нигээд лэ таһалдахань гээшэ гү гэһэн бодолдо тэндэ һуухадаа абтаа бэлэйб. Гол шухалань гэхэдэ, тус зүблөөндэ бэрхэ мэргэжэлтэд, элдэб партинууд болон хүдэлөөнүүдэй суггаа ажаллажа болохо арга боломжые батадхаа.

Манай бүлэгтэ республикануудай, хизаарнууд, областьнууд, округуудай хүтэлбэрилэгшэд болон түлөөлэгшэд сугларжа, Конституцин статья бүхэнине нарижуулха талаар дурадхалнуудые оруулһан байна. Ушар тиимэнээ тэдэнэй дурадхалнуудые тоохогүй, обёоронгүй орхихо хүн олдохогүй байгаа ха юм. Гэхэтэй хамта манай республикын түлөөлэгшэдэй тэндэ ябуулһан хүдэлмэри һайн сэгнэлтэдэ хүртөө һэн.

— Россин Федерациин Конституци (Үндэнэн Хуули) зохёохо, зүбшэн хэлсэхэ, баталан абаха эрнлтэ мүнөө дээрээ үгы байһан юм. Энэнь Президентын хубхай хоёһон, ямаршье эрилтэгүйөөр хэгдэһэн ябуулга мүн гээд олон хүнүүд тоолодог байна. Энэ үзэхэ, һайн талыень шэлэжэ абаха гэһэн даабари манай республикын Верховно Совет Москва эльгэһэн делегацида даалгаһан байгаа, С. М. Шахрай гансал Президентын дурадхаһан проект зүбшэн хэлсүүлхэ гэжэ оролдоо һэн. Тэрэзниень зүблөөндэ хабаадагшад дэмжээгүй.

Хэды арсалдаата хөөрэлдөөнүүдэй болобошье, Конституционно зүблөөн гол зорилгоёо хэрэг мэдэлгын оршон байдалда үнгэргөө гэжэ онсолхо байнаб. Зүблөөн дээрэ Верховно Советэй, правительствын, Конституционно суудэй, элдэб партинууд болон хүдэлөөнүүдэй суггаа ажаллажа болохо арга боломжые батадхаа.

Манай бүлэгтэ республикануудай, хизаарнууд, областьнууд, округуудай хүтэлбэрилэгшэд болон түлөөлэгшэд сугларжа, Конституцин статья бүхэнине нарижуулха талаар дурадхалнуудые оруулһан байна. Ушар тиимэнээ тэдэнэй дурадхалнуудые тоохогүй, обёоронгүй орхихо хүн олдохогүй байгаа ха юм. Гэхэтэй хамта манай республикын түлөөлэгшэдэй тэндэ ябуулһан хүдэлмэри һайн сэгнэлтэдэ хүртөө һэн.

— Россин Федерациин Конституци (Үндэнэн Хуули) зохёохо, зүбшэн хэлсэхэ, баталан абаха эрнлтэ мүнөө дээрээ үгы байһан юм. Энэнь Президентын хубхай хоёһон, ямаршье эрилтэгүйөөр хэгдэһэн ябуулга мүн гээд олон хүнүүд тоолодог байна. Энэ талаар танай һанамжа ямар бэ?

Харюу. Россин Федерациин мүнөө хүсэндөө байһан Конституци хуушараа гэжэ тоолохо байнаб. Оронойнгоо дэлгүүрэй экономикодо орожо байха үедэ, засагаа хубаарилгын эрхэ байдалда, экономическа реформо урагшатайгаар бэелүүлхэ үедэ шэнэ Конституцитай болоходо, муу юумэн үгы гэжэ һанагдахаар. Юрэнхыдөө, бүхы талаһаа хаража, зүбшэн хэлсэгдэһэн Конституциин ёноор ажаһуухэ гээшэ хуули ёноор гурэниие байгуулха хэрэгтэй байнаар нүлөөлхэ вэргэтэй байна бшуу. Энэнь, нагадахеэр, Хоёрдохинь гэхэдэ, ороной экономикын һалан һанаржа, доройтон унажа байха үе сагта Конституци тухай ехэ «тулалдаа» эмхидхэхэ гээшэнь хайшаа юм гээд зарим хүнүүд бодомжолдог, шүүмжэлдэгшье байна. Тиимэ һанамжань тэдэл хүнүүдэй һанамжа гэхэһээ бэшэ ондоо юу хэлэлгэйб.

Конституциин проектнүүдэй статьянууд тушаа 2 мянга гаран нэмэлтэнүүд, хубилалтануд оруулагдаа. Нимэ олон нэмэлтэнүүд булта оруулагдаха аргагүй байжа болоо. Зүбшэлэлгын комиссиин Конституционно зүблөөнэй бүлэгүүдэй оруулһан дурадхалнуудые тусгаар хаража үзэдэг һэн. Жэшээлхэдэ, манай делегациин гэшүүд Россин Федерациин вице-президентын тушаал үлөөхэ тухай дурадхал оруулаа. Тэрэ дурадхалыемнай зүбшэлэлгын комисси хараадаа абангүй орхёо. Дэмы тиигээл даа.

— Галина Дамдин-Суруновна, «Советүүд оа демократи эбсэшэгүй хэрэг» гэжэ Президентын хэлэһэн үгэнүүдые Та дэмжэхэ байна гүт, али?

Харюу: Дэмжэхэгүй байнаб. Арад зоной нютаг нютагуудта һунгагдаһан арадай депутадууд Советүүдтэ сугларжа, һунгагшадтаа хабаатай бүхы шухала асуудалнуудые шиидхэдэг байна бшуу. Арадай депутадуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон ааб даа. Гэбэшье һуурин, тосхонуудта, хото городуудта арад зоной урдаа хараха түлөөлэлгэтэ зургаан демократитай вурнщэлдэхэ гэжэ хэлэхэдэ буруу. Энээн тухай Президент Ельциндэ өөртэнь хэлэгдэһэн, энэ ажаглалтыень тэрэ зүбшөөһэншье байха.

— Удаадахи асуудал: Россин Федерациин байгууламжа тухай. Мүнөө Ураалай республика, Забайкалиин республика соносхогдобо гэхэ мэтэ мэдээсэлнүүд ерэжэ байна. Тиимэ хүдэлөөн хаанаһаа эхитэй юм?

Харюу. Үнэхөөрөөшье, тиимэ мэдээсэлнүүд абтана, Гол шалгаталгаанинь гэхэдэ, республикануудная областьнууд, хизаарнуудһаа бага зэргэ нлгаатай гээшэ ааб даа. Республикануд үндэһэ яһатанай автономито байдалтай болохо үедэ мүндэлһэн ха юм. Олон ондоо үндэнэ яһатанһаа бүридэнэн областьнууд, республикануд болобобди гэжэ соносхохо эрхэгүй, нимэ яоуулгануудай Федерациин зүгһөө дэмжэгдахэгүй байһаниинь лабтай, Нимэ эрилтэнүүдэй гол шалгаталгаанинь гэхэдэ, экономическа талаараа адли бэшэ эрхэ байдалтай гээшэбди гэжэ тэдэнэр тоолодог байна.

Тус областьнууд, хизаарнууд, автономито округууд бусад республикануудтай адли тэгшэ эрхэтэй субъектнүүд гэжэ Россин Федерациин проект соо бэшэбэбди. Энэнь зүбтэй гэжэ тоолохо байнаб. Тиихэдэ республикануд Россин Федерациин бүридэлдэ ородог бээ даанхай түрэнүүд болоно. Тиимэһээ Буряад Республикын Үнэн Хуули Россин Федерациин Конституциин үндэһөөр зохёогдохо ёнотой гэжэ уридшалан һануулая. Гансал манай республикын шиидхэхэ асуудалнуудые өөһэдөө тодорхойлон, Конституци соогоо бэшэхэ ёнотойбди.

— Россин Федерациин Конституциин проектын бэлэн болгогдоходо, танай һанамжаар хэн баталха болоно гээшэб?

Харюу. Тус асуудалаар олон һанамжа бии ааб даа. Миниии һанахада, Россин Федерациин Верховно Совет тус асуудал шиидхэхэ ёнотой. Бидэ бэлэн болгогдоһон проект Верховно Советдэ дамжуулхабди гэжэ һананаб. Гэхэ зуура, Россин Президент тус асуудалаар ямар бодомжотой юм ааб — мэдэхын аргагүй.

Шэнэ Конституци баталан абатар үшөөл саг хэрэгтэй гэжэ манай делегаци тоолоно. Юундэб гэхэдэ, Конституциин шэнэ проект Россин бүхы субъектнүүдтэ эльгээгдэхэ, тэндэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, дэмжэлгэдэ хүртэхэ ёнотой ха юм. Энэмнай бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ тухайлаһаар. Конституци баталха асуудалай бүхы арадай референдумэй дүнгүүдээр гаргаха гэһэн һанамжые би дэмжэнэгүйб. Яахадааб гэхэдэ, үргэн арад зомной Россин Конституциин проектые һайн шудалаагүй байжа, ямар харюу үгэхэб даа.

— Мүнөө тохёолдоод байһан политическэ байдалые ямараар сэгнэнэбта? Манай агууехэ Росси гүрэн хайшаа зорижо ябана гээшэб?

Харюу. Политическэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулхагүй гэжэ оролдодогби. Гэбэшье засагай түлөө тэмсэлдэ эсэс табигдаха ёнотой, Хуулини үндэһөөр лэ эдэ бүхы арсалдаата асуудалнууд шиидхэгдэхэ ёнотой. Манай ороной, республикын экономико доройтон һалажа байна. Тиимэһээ яараха хэрэгтэй, засагай түлөө тэмсэл заха хизаргүйгөөр үргэлжэлхэ ёногүй. Бидэниие саг хүлеэнэгүй. Ямаршье эрхэ байдалда Үндэһэн Хуулини үндэһөөр шиидхэгдэхэ ээрэгтэй гэжэ үшөө дахин онсолхомни.

«РАЛИ ИНТЕРНЕЙШНЛ» БУРЯАД ОРОНДО

Буряад орон соогуурнай 3 һарын туршада аяншалһан улаасхоорондын «Рали Интернейшнл» экспедициин гэшүүд республикын журналистнуудтай Хэблэлэй байшангай конференц-зал соо һаяхан уулзаба.

Уулзалгада ерэһэн зондо тус эмхиин гэшүүд «Сибирь-93» гэһэн экспедициин хүдэлмэри тухай тобшо тэдыгээр хөөрэһэн мэдээнүүдтэй хамта фото-зурагуудые харуулна. Столой дэргэдэ ород болон англи хэлэн дээрэ хөөрэлдэжэ байһан бүлэг зондо хандажа, тайлсабаб, Великобританиин эрхэтэн, бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ «Би-би-си» компаниин журналист, тус экспедициин гэшүүн Уильям Торн, Буряад ороной түлөөлэгшэд Наталья Борисова, Олег Аненхонов, Баир Батомункуев гэгшэдтэй хөөрэлдэбэбди. Энэ түрүүн холбоо ерэһэн айлшанда хандажа, хэр аяншалһан, нютаг нютагай хүн зоной ямараар уттаһан тухай асуубабди. Саб гэмэ үндэр бэстэй, үрин шарайтай, хэбэрынь, 40 наһатай Уильям Торн багасага ородоор хэлэдэг байба, тезд ядалдахадаа, түрэл хэлэн дээрээ ярина, Тиихэдэнь хамта зогсоһон хүнүүдынь ород дээрэ оршуулаад үгэхэ юм:

— Энэ гурбан һара соо ехэ олон һонин үйлэ хэрэгүүд, уулзалгануд болоо. Тоолохо болсо һаа, удаан саг эзэлхэ. Тезд миниии һанахада, эгээн ехэзр хадуугдаһан юумэн гэхэдэ, хүдөөгэй буряад зоной хүндэмүүшэ зан абари. Танай арад тон сэбэр һайжан сэдьхэлтэй, һайн һайжан ёно заншалнуудтай юм байна. Ерэхэ жэлдэ «Рали Интернейшнл» экспедициин хүдэлмэридэ дахин хабаадаха хүсэлтэйю, тезд компаниимнай хүтэлбэри зүбшөөхэ гү, мэдэнэгүйб.

Миниии һанахада, энэ экспедициин үедэ гансга эрдэмэй шэнжэлгэнүүдые үнгэртэхэ бэшэ, мүн байгаали хамгаалгын, социальна шэглэлэй шэнжэлгэнүүдые бэелүүлхэ шухала.

Буряад яһанай залуу эрдэмтэд, биологууд Наталья Борисова, Олег Аненхонов гэгшэд хэлэн ажал тухайгаа уулзалгын үедэ тодорхойгоор хөөрэхэбди гэжэ найдуулба. Тиимэнээ Баир Батомункуев тус экспедиции тухай һанамжануудаа тодорхойлон хөөрэжэ үгөбэ:

— Би ВСТИ-гэй электронно-тоолон тодорхойлгын түхеэрэлгэнүүдэй кафедрада ассистентээр хүдэлдэгби. Энэ экспедициде һайн дураараа хабаадаһандаа сэдьхэлээ тон хананги байнаб, 3 түсэб боолгүүлгэдэ хабаадалсаа һэм. Нэгдэхэсэр, Баргажан голой нуга бэлшээрнүүдые шэнжэлээбди, бэелүүлэлсэнэн хөёрдохи ажалин гэхэдэ, Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ, Толгой гэжэ Бооринёо холо бэшэ, археологическа малтамалнуд болоно. Гурбадахинь гэбэл, Саяан уулын үзэсхэлэн һайхан байгаали хаража, шэнжэлээбди, амараабди. Һүүлээрнь Эрхүү голоор һалануд дээрэ аяншалаабди.

— Саяан уулада гараһан, Эрхүү голоор ябаһан тухайгаа тогтожо хөөрыт,— гэбэб.

— Аршаан курорт хүроод, Саяан оёдэ гараа һэмди. 2 долоон хоногой туршада хадаар ябаабди. Бидэнэй бүлэг соо Тунхэнэй зандушуул Светлана Таханова, Михаил Балханов, ябаһаа. Һүүлээрнь Таонлтаа һуурниһаа эхилэн, түргэн урадхалтай Эрхүү голоор һалануд дээрэ тамаржа, Шаманка хүрөө һэмди.

Намтай хамта тус экспедициде 6 хүн һайн дураараа хабаадаа: Сергей Суханов, Аркадий Муравьев, Михаил Балханов, Светлана Таханова, Дмитрий Масличенко, Александр Разанцевей. Юундэ «һайн дураараа» гэнэбиб гэжэ гү? Бидэ экспедициде хүдэлһэнэй, эрдэмэй шэнжэлгэнүүдые хахэдэ туһалһанай түлөө ямаршье түлөөри абанагүй ха юмбибди.

«Рали Интернейшнл» хадаа һайн дураараа, энэрхы сэдьхэлтэнэй улаасхоорондын нинтын э[illegible] юм. Хүн зоной аша туһада шэглүүлэгдэһэн эрдэм-шэнжэлгын, социальна, байгаали хамгаалгын удха шанартай үйлэ хэрэгүүдые бэелүүлгэдэ ондо ондоо түрэнүүдэй залуушуулые хабаадуулха, энээнэй ашаар тэдэнние нүхэсүүлхэ асуудал тус эмхиин гол зорилго болоно. Экспедициие хүтэлөэрилгэшэ Великобританиин эрхэтэн Н. Кендаллай хэлэһээр, 3 һарын туршада «Сибирь-93» гэжэ экспедиция 9 ондоо даабари дүүргэжэ, Буряад ороной, Эрхүүгэй областиин харьяата газар дээрэ ажаллаа. Шухала удха шанартай энэ ажалые Россин олон олон хизаар, область, республикануудые түлөөлэн 22 хүбүүд, басагадһаа гаргана Англиһаа—64, Японһоо—2, Сингапурһаа—3, Урда Африкаһаа —1, США-һаа —1 хүн эндэ ажаллаа.

Энэ шэнжэлгын хүдэлмэрние Буряад ороной болон Россин 20 эрдэмтэн залуушуулда дурадхаһан байна. «Рали Интернейшнл» эмхиин зүгһөө эдэ эрдэмтэдтэ баяр ёнсхалан хүргөөэ. Тиигээд уулзалгада ерэһэн эрдэмтэдые үгэ хэлэхыень уриба.

Буряадай эрдэмэй түбэй Геологиин институдай эрдэмтэн, биологиин эрдэмэй доктор М. А. Ербаева нигэжэ хөөрэбэ:

—Хөёр һарын туршада Сэлэнгын эрье шадар археологическа малталга хээбди. Үрэ дүнгүүд гайхалтай һонин! Урдаараа хабаадаһандаа сэдьхэлээ тон хананги байнаб, 3 түсэб боолгүүлгэдэ хабаадалсаа һэм. Нэгдэхэсэр, Баргажан голой нуга бэлшээрнүүдые шэнжэлээбди, бэелүүлэлсэнэн хөёрдохи ажалин гэхэдэ, Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ, Толгой гэжэ Бооринёо холо бэшэ, археологическа малтамалнуд болоно. Гурбадахинь гэбэл, Саяан уулын үзэсхэлэн һайхан байгаали хаража, шэнжэлээбди, тадай аймагые, хулганануудые үнжэлдэг байба. Тэрэ хёён табиһан тус бөөр тус экспедициде шүүд Байгалай ур[illegible] өөрымни эжы хө[illegible] охотоноой[illegible] нягта гэгшээр [illegible] шухала удхатай [illegible]дые тодорхойлхо[illegible] һалһан юм. Нат[illegible] надьевна экспедиц[illegible] шүүдэг баяр хүр[illegible]

Удаадахи эрдэ[illegible] һэн үгэ онсо хо[illegible] таба. Юундэб гэ[illegible] ряадай эрдэмэй [illegible] логиин институда[illegible] хүдэлмэриилгэшэ [illegible] хонов энэ экспеди[illegible] гажанай болсо[illegible] най аймагуудай [illegible] дай нуга саһшала[illegible] ринүүдые шэнжэ[illegible] хоорөо бшуу. Им[illegible] шэнжэлгэ манай [illegible] када, түрүүшынхе[illegible] доо юм бабна. [illegible] лэлгэ Дотор ба[illegible] Азиин (Буряад, [illegible] гол, Хитад оро[illegible] ята нэлэнхы ех[illegible] рэ хүдөө ажахы[illegible] мал ажал эрхэ[illegible] ганууудые гүнзэ[illegible] жэлэлгын нэгэ х[illegible] Тус ажалые эмхи[illegible] лиин Кембридж[illegible] ситедэй зүгһөө [illegible] нэ, харин гол [illegible] хы үүргыень [illegible] най Байгаалай [illegible] гуудые зүбөөр [illegible] шэнжэлэлгын [illegible] гадэг байна.

Ерэхэ жэлдэ [illegible] хэхэ зорилгото[illegible] асуухада, Крис[illegible] гэжэ харюусаа [illegible]

— Дахинаа [illegible] рийн газар дай[illegible] ха, зонтой уу[illegible] ли хамгаалгы[illegible] шэглэлтэй эрдэ[illegible] гэнүүдые үнэ[illegible] готойбди. Харин [illegible] тэхын тула та[illegible] эдэхи үүсхэд, [illegible] хэрэгтэй. Ин[illegible] гэхэ тодорхой[illegible] нуд хэрэгтэй [illegible] ряад эрдэмтэд [illegible] аалам гэжэ на[illegible]

«Рали Интер[illegible] най Буряад ор[illegible] шынхеэ ерэбэ [illegible] һэ урид дэлх[illegible] дэ тус эмхи [illegible] экспедици үн[illegible] юм. Экспедиц[illegible] шад өөһэдөө [illegible] хэхэ гуриймтай[illegible] 300 фунт сте[illegible] хини жасада [illegible] той. Харин м[illegible] лижаһаа, Росси[illegible] цидэ хабаадаг[illegible] нимэ ехэ важ[illegible] шэб! Тэдэние[illegible] гоор абаха г[illegible] байна.

Зай, 1994 [illegible] уулзатараа ба[illegible] Интернейшнл[illegible]

Т. СА[illegible]

ЗУРАГ Д[illegible] шадарай ой[illegible] шумуул шэн[illegible] нилов, Р. Эм[illegible] гэгшэдые хара[illegible]

ЗУРИ БАГА, гу[illegible] дамни, аха нүхэ[illegible] нажа хэлэһэн юум[illegible] шуугдаад, ухаан [illegible] ни, зүрхэ сэдь[illegible] мар нэгэ үглуухан[illegible] талаатай ябаһана[illegible] элсэр һанагда[illegible] баһанинь бо[illegible] ха харагдажа б[illegible] Тиихэдээ гол ю[illegible] болоноб гэхэдэ[illegible] олон дэлхэй дээрэ[illegible] үнэн хоорондоо [illegible] нягта холбоото[illegible] бодол мүн. Энэ[illegible] оршон соо хүн [illegible] өөрынь, һуури б[illegible] нэ тэрэнээ олох[illegible] абтар шухала би[illegible] Энэ һуурняа оло[illegible] га байдаг юм бээ[illegible] шье ушарта үлүү[illegible] мэнэй дээрэ гара[illegible] охо, өөрынгөө ар[illegible] нюнуудые үлүү ех[illegible] ябадал тон муу [illegible] Энээн тухай [illegible] хогүй гээд нагас[illegible] өөрымни эжы х[illegible] тала дайдын ами[illegible] хо охотоноой[illegible] нягта гэгшээр [illegible] Балай агнуурн[illegible] р һанаашархадагг[illegible] нүхэдэйнгоо үгэ[illegible] агнаа болохоёо[illegible] баб. Мининнгээ а[illegible] шүүдэгдэ баяр хүр[illegible]

Удаадахи эрдэ[illegible] һэн үгэ онсо хо[illegible] таба. Юундэб гэ[illegible] ряадай эрдэмэй [illegible] логиин институда[illegible] хүдэлмэриилгэшэ [illegible] хонов энэ экспеди[illegible] гажанай болсо[illegible] най аймагуудай [illegible] дай нуга саһшала[illegible] ринүүдые шэнжэ[illegible] хоорөо бшуу. Им[illegible] шэнжэлгэ манай [illegible] када, түрүүшынхе[illegible] доо юм бабна. [illegible] лэлгэ Дотор ба[illegible] Азиин (Буряад, [illegible] гол, Хитад оро[illegible] ята нэлэнхы ех[illegible] рэ хүдөө ажахы[illegible] мал ажал эрхэ[illegible] ганууудые гүнзэ[illegible] жэлэлгын нэгэ х[illegible] Тус ажалые эмхи[illegible] лиин Кембридж[illegible] ситедэй зүгһөө [illegible] нэ, харин гол [illegible] хы үүргыень [illegible] най Байгаалай [illegible] гуудые зүбөөр [illegible] шэнжэлэлгын [illegible] гадэг байна.

Ерэхэ жэлдэ [illegible] хэхэ зорилгото[illegible] асуухада, Крис[illegible] гэжэ харюусаа [illegible]

— Дахинаа [illegible] рийн газар дай[illegible] ха, зонтой уу[illegible] ли хамгаалгы[illegible] шэглэлтэй эрдэ[illegible] гэнүүдые үнэ[illegible] готойбди. Харин [illegible] тэхын тула та[illegible] эдэхи үүсхэд, [illegible] хэрэгтэй. Ин[illegible] гэхэ тодорхой[illegible] нуд хэрэгтэй [illegible] ряад эрдэмтэд [illegible] аалам гэжэ на[illegible]

«Рали Интер[illegible] най Буряад ор[illegible] шынхеэ ерэбэ [illegible] һэ урид дэлх[illegible] дэ тус эмхи [illegible] экспедици үн[illegible] юм. Экспедиц[illegible] шад өөһэдөө [illegible] хэхэ гуриймтай[illegible] 300 фунт сте[illegible] хини жасада [illegible] той. Харин м[illegible] лижаһаа, Росси[illegible] цидэ хабаадаг[illegible] нимэ ехэ важ[illegible] шэб! Тэдэние[illegible] гоор абаха г[illegible] байна.

Зай, 1994 [illegible] уулзатараа ба[illegible] Интернейшнл[illegible]

Т. СА[illegible]

ЗУРАГ Д[illegible] шадарай ой[illegible] шумуул шэн[illegible] нилов, Р. Эм[illegible] гэгшэдые хара[illegible]

АГУУД ДЭЭРЭ: Бу[illegible] шадарай үеда; Тать[illegible]

Углөөдэр—Шахтёрой үдэр

АМИ НАҺА АБАРАГША

«Гусиноозерская» шахтада һонин намтартай хүнүүд олон юм. Эндэ ажаллаха үедөө аймшагтай, орёо хүндэ байдалда оробошье, шахтерой хүдэлмэри орхидоггүй. Элдэб юумэ үзэһэн, хараһан байхадаа, хатуу сэдьхэлтэй болоо гэжэ һанабал, буруу. Бэе бэедээ энэрхы зөөлөөнөөр хандадаг, нимгэн сэдьхэлтэй зон юм.

Шахтын ветеран, шахтернуудые абардаг тусхай взводой хүдэлмэрилэгшэ Иван Ефимович Ткачев эгээл нимэ хүнүүдэй нэгэн болоно. Тэрэнэй ажалай намтар тухай бэшэхэнь хүшэр хэрэг. И. Е. Ткачев тухай һайн туужа бэшэмээр намтартай.

25 жэлэй туршада эндэ хүдэлхэ үедөө хэды олон шахтернуудай ами наһа абараа гээшэб! Суг хүдэлдэг нүхэдтээ газар доро носоһон олон түймэр сараһан байха, Эдэ бүгэдые тоолохо болобол, бүхэли бэтэ болохо.

Манай шахтада Иван Ефимовичэй хүдэлжэ эхилһээр 45 жэл үнгэрбэ. Нэгэ газартаа нимэ үни удаан хүдэлжэ байһан хүниие хүндэлхөөр ааб даа. Тэрэ энэ хугасаа соо элдэб аймшагтай ушарнуудые сараһан, дабаһан байха. Газар доро һүжэрһэн ехэ түймэрые саража ябахадаа, «тамын орон» гээшье хөёр нюдөөрөө хараһан, бэе дээрээ мэдэрһэн гэбэл, ехэшье алдуу болохогүй ха. Гадна газар доро шуулуу, элһээр даруулһан олон хүнүүдые абархын тула хэдэн томо хадын шэнээн газар малтажа, нүхэдөө абарһан байха.

Мүнөө ами наһаяа абаруулһан шахтёрнууд тэрээнтэй уулзаха бүрээ баярааа мэдүүлдэг. Нигэжэ баяраа дуулгажа байхадань, урматай байбашье, тэрэ ажагүйрхэн, «нимэл ажалтай хүн ха юмбиб» гэжэ хэлээд, ондоо юумэн тухай тэдэнэртэй хөөрэлдэхые оролдодог.

— Иван Ефимович, түрүүшынхиеэ намтай уулзаһанаа һанана гүт?— гэжэ олон жэлдэ суг хүдэлһэн нүхэрһөө нэгэтэ асуугаа һэм.

— Һа-һа-һа,—гэжэ инээбэхилээд, нигэжэ хэлэбэ: «Юундэ мартаха һэнбиб. Тон лэ элихэнээр һананаб».

— Үнихэн болоол даа, Иван Ефимович,—гээд толгойгоо нэжэрэн, өөрөөшье мэдэнгүй энсэжэрхибэб.

Энэ ушар 1950 ондо болоо бэлэй. Шахты тосхоной горюпромышленна нургуулинин бүлэг хүбүүд һуралсалай мастер Александр Яковлевич Колесниченкын хүтэлбэри доро үбэлэй эхэзр эндэ хүдэлхэсэ ерээ һэмди. Дүрбэн хүбүүд лавын эгээл дээдэ захада шулуун нүүрһэ хаяжа байгаабди. Гэнэ усалһаа бэеэ абарха түхэрэлгээ хаяжархиһан Иннокентий Фролов, Николай Ползутков, Иван Толстихин бидэ дүрбэнэй хүдэлжэ байтар гэнтэ десятник хүрэжэ ерэлэй.

— Зай, хүбүүд бэеэ абардаг түхеэрэлгэнүүдтнай хаанаб?—гэжэ һураад, бидэниие шэрүүнээр шэртэн харана.

— Таанадай хаяһан түхеэрэлгэнүүдые хэн нэгэнэй абаад ябашаһанай һүүлээр лавын доро түймэрэй болоо һаань, яахабта?— гэжэ бүри ууртайгаар асууба.

Нюдөөрөө аниб-онив гэн, юунщье гэжэ хэлэхээ мэдэхээ болёод байтарнай, ёнотой эрэ хүнэй шанга хоолойгоор маанад руу хаш, харжархиба: «Тон түргэнөөр түхеэрэлгэнүүдээ абаад ерэгты, валхуу шүдхэрнүүд. Энээнэй һүүлээр баһал интэжэ байгаа һаатнай, «хабшаахайн үбэлжэдэг» газарые харуулжа үгэхэо. Ойлгоо гүт?».

Эмэтэй зон юушье хэлэхэ аргагүй түргэн ошожо, [illegible]аад ерээ һэмди. «Колхозниууд» гэжэ хэлээд, тэрэ саашаа ябашоо бэлэй, Иван Ефимович нигэжэ хэлохэдээ, тон таагаа һэн. Үнэхөөрөө, хүдөо нютагуудһаа ерэһэн хүбүүд байгаабди.

— Харыш, ямаа һөөл хүн юм. Маанадһаа холо ошоогүй хүн байһан байхаш. [illegible] хүбүүн байгаа [illegible] даа,—гэжэ тэрэнэй ошоно[illegible] нүүлээр мэдээгээ ороходоо, Иван Тайшихин хэлээ һэн.

— Хамар дорохёо аршажа һураагүй аад, ямаа сухалтай юм,—гэжэ миниии үнинэй нүхэр Иннокентий Фролов хэлээ бэлэй.

Иван Ефимович үнэхөөрөө Бэшүүрһээ ерэһэн хүн юм. 1949 ондо манай «академи» дүүргээд, шахтада проходчигоор хүдэлжэ эхилһэн байна. Хэдэн һара ажаллаад байтарнь, десятникуудай (мүнөө хадын мастерай) нурсада һурахыень Черемхово хото эльгээгэ, Курсаа дүүргээд ерэхэдэнь, һалхитуулгын участогай мастераар томилоо һэн. Эндэ хүдэлхэ үедөө шахтёрнуудай хүндөөр гэмтэдэгые, гасарта булуулжа, наһа барадагые харахадаа, шахтернуудые абардаг түсхай албанда хүдэлхэ гэжэ шиидхэ бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 25 жэл һубарин үнгэршэбэ.

— Эндэ хүдэлхэ үедэтнай ямар ушарнууд болоо һэм? Хөөржэ үгыт,— гэжэ нэгэтэ архив соо хөөрэлдэжэ һуухадаа асуугаа бэлэйб.

— Хөёрдохи шахтада болоһон хүндэ хүшэр гэнэ усал тухай мартахагүйб,— гээд Иван Ефимович хөөрөөгөө эхилнэ. — Тиихэдэ 48-дахи лава соо дүрбэн шахтёр газарта булагдашоо һэн. Энэмнай 1956 оной январиин 12-ой һүниин 11 сагта болоһон юм. Дохёо абаһанай һүүлээр 9 минутын үнгэрһэн хойно манай гурбан отделени шахтада ерэбэ. Хөёр отделени лава руу альгээгдэбэ. Манай отделениһээ Сидор Федотов, Василий Чикарев бидэ гурбан лавын доогуур, харин хөёрдохи отделениихид дээгүүрнь ошохо болобобди. Бүхы хүбүүд нимэ ажалда ябажа, дүй дуршэлтэй болоһон байгаа. Гэнэ усалай болоһон газарта ерэжэ, сэхэ аймшагтай юумэ хараабди. Шахтёрнууд Каменев, Саянов, Искандиров, Хадын мастер Трепалин гэгшэд дээрэ элһэн ехээр унажа, лавые хаанархиһан шахуу байгаа бэлэй. Тэрэ лава 2,5 метр үндэртэй һэн. Тэдэнэрэй ами наһа абархын тула газар түргэнөөр малтажа эхилбэбди. Нэгэ хэды болоод, Искандировые малтажа гаргахадамнай мэдээтэй байгаа. Арба минутын һүүлээр мэдэрэлгүй Трепалинние гаргаабди. Тэрэнэй бэе даража, шахажа байгаад, мэдэрэлдэнь оруулаабди. Каменев Саянов хөёрөй бэсын хаанашье байһыень ойлгохоор бэшэ һэн. Нэгэ час соо газар малтажа, бэенүүдыень олохо домнай тэдэнэр наһа барашаһан байгаа...

— Тиихэдэ юун болоһон байгаа гээшэб?

— Каменев, Саянов, Искандиров гэгшэд лавын дээдэ захада хүдэлжэ байгаа. Гэнтэ дээрэһээнь газар унажа эхилээ. Энэ үедэ участогай начальник Николай Петрович Гвоздарьков, хадын мастер Трепалинтай лава соогуур ябатараа газарай унаха абяае дуулажархиба. Трепалин түрүүн гүйжэ ерээд, нүхэдөө элһэн дорөһоо сүлөөлэхээ газар малтажа байтарнь, дээрэһээнь унаһан элһэн даражархёо. Участогай начальник абарагшадые дуудахада гүйжэ ошоһон байна.

Ажалай ветеран И. Е. Ткачев бүсадшье инмэрхүү ушарнуудые мартаагүй ёнотой. Тэрэ суг хүдэлһэн нүхэд тухайгаа гансал һаншаалай үгэнүүдые хэлэжэ байдаг. Иван Ефимович 1979 ондо наһанайгаа амаралтада гараад, нэгэ һараные гэртээ һуужа шадагүй шахтадаа бүсаа һэн. Тиигэжэ мүнөө болотор лавые бүхэлэгшөөр хүдэлжэ байна. Тэрэ коллективэй нинтын ажасайдалда элэхитэйгээр хабаадалсадаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ участогай профоргоор ажаллана.

— Энэшиие нинтын ажалшье һаа, эсэбэритэй, һонирхолтой юм. Ходо зоной дунда ябажа, тэдэнэртэ туһалхые оролдохош. Хүнүүдтэ һайн юумэ хэбэл, сэдьхэлээ ханахаш,—гэжэ тэрэ хөөрэдэг.

Иван Ефимовичэй хани нүхэр Галина Павловна Игумнова мүн лэ бүхы наһаараа шахтада хүдэлжэ, амаралтада гараа. «Дайнай үедэ, 1944 ондо, ОРС-ын хүдөө ажахын участогта хүдэлмэришэнөөр хүдэлжэ эхилһэн юм. Тиин 1949 ондоо гэр байрын коммунальна таһагта, рудоуправленидэ амаралтада гаратараа кассираар ажаллаа» гэжэ тэрэ хэлээ бэлэй.

Нимэ һонин намтартай хүн манай шахтада табяад шахуу жэлдэ нэрэтэй түрэтэй-сэр хүдэлжэ байна.

И. САМДАНОВ,
шахтын ажалай ветеран.

ТЭЭРМЭДЭ ХЭРЭГТЭЙ ҺАА...

Мүнөө сагта олон предприятинууд хахад хүсэндөө хүдэлнэ гэжэ мэдэжэ, Юуб гэбэл, продукциень урданайхидал адли худалдан абагшад үсоорэнхэй ха юм. Тарбагатайн аймагай Николаевкын хайр шулуу малтан абадаг уурхайн коллектив экономическа талаар бэрхэтэй байдалда

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- Нүгэлөө амасаха тухай
- Уран шүлэгэй долгин дээрэ
- Аман үгын абдарһаа

БУРИ БАГА, гүлмэр ябаа... аха нүхэдэй һайн ... хэлэһэн юумэн мүнөө ...дуудаад, ухаан бодолой... зүрхэ сэдьхэлэймни... нэгэ углуухан соо ха... ябаһанаа, гэнтэ ... ашаг ... ...ааг ... ...ааг ... ...аа

Хото, худөөгэй һонин

РИНЧИН-НИМА ВАНЧИКОВ

160 жэлэй саада тээ, 1833 ондо, Троицкосавск (мүнөө Хяагта) хотодо ород болон буряад хасагуудай хүүгэдэй нураха сэрэгэй ород-монгол һургуули нээгдэһэн түүхэтэй. Һургуулиин дэргэдэ 24 хүүгэдэй нураха пансион байгуулагдаһан юм. Эдэ хүүгэдэй нуралсалай түлөөһые хасагуудай полк түлэдэг гуримтай һэн.

Энэ һургуулиин багша Ринчин-Нима Ванчиков тухай хөөрэөди. Буряад соёл болбосоролые хүгжөөлгын, гэгээрүүлгын хэрэгтэ тэрэнэй хубита ехэ юм. Ринчин-Нима Ванчиков буряадай элитэ эрдэмтэ Доржи Банзаровай багшанарай нэгэн болоно.

Р-Н. Ванчиков англиин миссионернүүдтэ һураһан байха юм. Тэдэнэр хорёод жэлэй туршада Селенгинск шадар байрлажа, хэдэн буряад хүбүүдые монгол, ород болон англи хэлэнүүдтэ һураһан гэшэ. Түрэлхиин һүбэлгэн хурса ухаатай хүбүүн хэлэнүүдые шудалха бэлигтэй байгаа. Саашадаа Р-Н. Ванчиков Троицкосавскда хуушан монгол хэлэ шудалаа, хэлэнүүдые шудалалгаяа Петербургда үргэлжэлүүлээ һэн. Тэрээн тухай тайшаа Ломбоцыренов Сэлэнгын буряадуудай түүхэ бэшэг соо ингэжэ дурдана: «Монгол угай пятидесятник, саашадаа 12 классай зүндаатай болоһон Ринчин-Нима Ванчиков Сэлэнгэ дээрэ ажаһуулһан англи багшанарта ород болон монгол үзэг бэшэг заалгаа һэн».

Англи багшанарта нураһанай удаа тэрэ Петербург ошожо, ерэ бэлэй. 1830 оной эхеэр полковник Мицловтэй хамта Россин ниислэл хото зорилгоо юм. Николай хаанние бараалхаад, хүзүүндээ зүүлэг мүнгэн медальда хүртэһэн түүхэтэй. Гадна алтан барюултай кортик хутага бэлэг абаһан байгаа.

Гэдэргээ Троицкосавск бусахадаа, барон П. Шиллингтэй харгын хани болоо һэн. Энэ хүн дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн электро-суранзата телеграф зохёоһон алдартай. Зүүн зүгэй арадуудай түүхэ, үнэдэнэ соёл шэнжэлдэг байһан П. Шиллингын ажал ябуулгадань Ринчин-Нима Ванчиков сонирхоо тавиһан байна.

Эрдэмтэ, Зүүн зүгые шэнжэлэгшэ О. Ковалевский Казаниин университедэй харгалзагша байһан М. Мусин-Пушкинда бэшэхэдээ, Р-Н. Ванчиковай хэлэ шудалха хурса сэлигтэй байһые үндэрөөр сэгнэһэн юм.

Чингисэй шулуунай олдоходо, тэрээн дээрэ бэшэгдэһэн текстые эгээл түрүүн удхалжа, тайлбарилагшадай нэгэн Ринчин-Нима Ванчиков байһан гэшэ. Тэрэ бэшэгые оршуулһаниинь Петербург эльгээгдэжэ, 1839 ондо нээгдэһэн тусхай выставкэ дээрэ тэрэ шулуутайгаа хамта зоной анхаралда табигдаа, һэн.

Ринчин-Нима Ванчиков түрэл арадайнгаа түүхэдэ гэрэлтэ һайхан, ехэ мүр сараа үлөөгөө.

Е. СУРМАЧ.

ТАРБАГАТАИН АИМАГАИ Ехэ-Куналейн шэмээшэгүүдэй арадай хоор хуушанайнгаа ёһо заншалнуудые нангинаар сахижа, арьбадхажа ябадагаараа республикаһаа холо саагуур мэдээжэ болонхой. Буурал сагаан һахалтай үбгэд, һаншаг сагаан хүгшэдһөө гадна, залуушуул һүүлэй үедэ эн арадай хоорто эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Тиигэжэ аха захашуулынь арадайнгаа ёһо заншалнуудые, аман зохёолнуудые залуу үетэндөө дамжуулдаг байна.

Ехэ-Куналейн шэмээшэгүүдэй арадай хоорто хабаадагшад бүхы орон соогуураа ябажа, бэлиг шадабяяа харуулхаһаа гадна, США, Франци, Голландии ошожо, өөһэдынгөө онсо өөрсё, дабтагдашагүй дуу, хатар харуулжа, искусствада дуратайшуулай зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэмээшэгүүдэй арадай хоорто хабаадагшад (зүүн гарһаа): Екатерина Евсеевна Степанова, Екатерина Михайловна Павлова, Ирина Власовна Голендухина, Мария Кузьминична Муркина, Мария Елуповна Антонова, Лукерья Потаповна Назарова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Үерэй гай гасаланһаа 2300-һаа дээшэ байрын гэрнүүд хохидоһон, 2780 хүн ондоо тээшэнь, зөөлгэгдэһэн байна гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Улаан-Удэ хотын захиргаан, арадай депутадуудай горсовет, нинслэл хотын Улаан-Хэрээһээнэй бүлгэмэй комитет үерэй хохидолдо орогшодто, туһалха зорилготойгоор тусхай хандалга абаһан юм. Тиин республикын национальна банкда тусхай счет нээгдэһэн байна.

Һүүлэй мэдээгээр, энэ счедто 15,5 миллион түхэриг оронхой. Улаан-Удын горсоведэй, хотын захиргаанай худөлмэрилэгшэд нэгэ үдэрэйнгөө салингые тус счедто дамжуулха гэжэ шийдээ. Республикын «Бурятия» һониной худөлмэрилэгшэд 50 мянган түхэриг энэ жасада дамжуулха болобо.

Үнанай аюулда гэрэшеөгүй, хубсаһа, эд хогшолгуй үлэһэн бүлэнүүдтэ шадаха зэргээрээ туһалыг гэжэ Улаан-Удын горсовет, хотын захиргаан республикын хүн зондо, эмхи зургаануудта, предприятинуудта, олзын хэрэг эрхилэгшэдтэ хандана.

Ц. БАИРОВ.

ЗАЛУУШУУЛ БАЯСАБА

Бархан нютагай худөөгэй Соёлой ордон соо хүн зон слюороо сугларжа, концерт наада хаража баясаба. Энэ концертые Улаан-Удын соёлой институдта һурадаг хүбүүд, басагад эмхидхээ юм. Студент Баяр Гомбоев гуй удха үльгэр хөөрэһэн, нютагай басаган Дынзэма Санданова иргүй дуу хэнгюурдаһан байна. Тэрэнэй дуулажа байхадань, искусствын һургуулиин үхибүүд ендэр дээрэ гаража, амаршалгын хатар гүйсэдхэбэ. Мүн эгэшэ, дүүнэр Людмила Лариса Баторовануудай хонгёо хоолойто дуунай аялга олондо һайшаагдаа.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Радна Ешонов өөрынгөө зохёоһон шүлэгүүдые нютагайхидтаа уншажа үгэбэ. Залуу хүбүүд Вячеслав Гармаев, Сергей Доржиев гэгшэд уян нугархай хатар гүйсэдхэжэ, бултанда һайшаагдаба.

Һуража байһан хүбүүд, басагад концертдэ хабаадажа, нютагайнгаа хүн зоной сүлөө сагые хүхюун сэнгэлигээр үнэргэлсэбэ.

Б. ДОНДУПОВ.

Хурамхаанай аймаг.

Ажалай, дайнай ветеран

БАЛДАНОВ Чимит-Доржо Базарович

хүндөөр үбшэлжэ наһа бараба гэжэ түрэлхидынь, үхибүүдынь шаналал гашуудалтайгаар мэдээсэнэ.

Байгша оной августын 30-да Яруунын аймагай Тулдуун тосхоноо хүндөлүүлэгдэхэ.

Һанамжа

ҮЛҮҮ ХАРААД, БУЛУУ ХИМЭЛХЭ...

Ага тосхондо архида ехээр орожо, ором дүримөө олохоёо болитороо духаряалһан нэгэ хүн һамгаяа хадхажа алаад, тэрэнэйнгээ ахыень хутагалжа хоробоо...

Милицийн таһагай мэдээсэлнэнэй ёһоор, августын ородоол хоёр үдэрэй (6—7) туршада хоёр хүн хутагаар хадхуулаа, Ага, Орловск, Согто-Хангил, Догойдо хулгай боложо, айлнуудай ба эмхи зургаануудай эд хэрэгсэлнүүд үбэршэлэгдөө. Тиихэдэ эндэ тэндэ үмсын, хамтын үхэр, буруунууд үүсэлгдэнэ.

Урдань үзэгдөөгүй, нимэшүү ушарнууд газар газарта үдэр бүри шахуу тохёолдожо, олонхи зоной сэдьхэл ехээр зобооно. Тэрэшэлэн албан хэрэгэйнгээ арга боломжо хэрэглэн, өөртөө зөөри татахые һэдэлэг тушаалтад бии юм аабза.

Гэм хэгшэдэй дунда үхи хүүгэднэй эхилээд, үбгэрхэ тээшээ боложо ябаһан хүнүүд дайралдана. Жишээнь, тээсгэн Дулдарга нуурнай 15—16 наһатай залуушуул һаншаг баригдаһан һаруул уужам Соёлой ордон соо хатар нааданда ерэд тараха дээрээ сонхо солоохойнуудыень, үүдэ үрхэнүүдыень үйрэ бута сохёод, багадахадань, газаашаа гаража зэргэлээд байһан библиотекын сонхын шэлнүүдые тэлэлээд, һургуулиин дэргэдэхи үхибүүдэй талмайе уряад орхибо. Эдэ «эрэлхэг» хүбүүд, басагадай ябаһан газарта арба гаран архини шэлнүүд хэбтэбэ. Хүнэй ухаанда, орошогуй эльдэб уршатта ябадалнууд гарана.

Дайн дажарай үйлэ гасаланда үшөө хүртөөгүй байһан манай зарим буряад нютагуудта үдэрэй хэдэн хүн оholтожо, хосоржо, хорожо байхадаа, ямар сошордолтой гэшэб?! Үбгэ эсэгэнэрэйнгээ үргэнэ нойргүй ябажа, зохёоһон, түүхинүүлэн байра байдалые амаа халаһан, гараа зохоолһон зантуулнуудай һандаргажа налгажа байхада голхорхоор лэ.

Арад зондо эрхэ сүлөө олгобобди гэжэ толгойень эрьюулээд, засаг буляажа абаха гэһэн мүнөөнэй үүрэнэй ноёдой ябуулга хадаа хулгайшад, худалшадта, архиншад, алууршадта хорото муухай харгы нээгээ бэшэ аал? Арадналга нимэ байха һаа, хэндэ туһатайб?

Дэдын ноёд дарганарай эхи тархина олохоёо болёод, одоол байхын бараагаар боложо байһан хёморолдоон соо буряад зоной хэр угайнгаа этэрхы сагаан сэдьхэл, ёһо заншал, гурим журамда тушаалһан тусхай сарлиг заршам зохёожо, бээ ябажа, хүнэй ухаанда, орошогуй эльдэб уршатта ябадалнууд гарана.

Дайн дажарай үйлэ гасаланда үшөө хүртөөгүй байһан манай зарим буряад нютагуудта үдэрэй хэдэн хүн оholтожо, хосоржо, хорожо байхадаа, ямар сошордолтой гэшэб?! Үбгэ эсэгэнэрэйнгээ үргэнэ нойргүй ябажа, зохёоһон, түүхинүүлэн байра байдалые амаа халаһан, гараа зохоолһон зантуулнуудай һандаргажа налгажа байхада голхорхоор лэ.

Арад зондо эрхэ сүлөө олгобобди гэжэ толгойень эрьюулээд, засаг буляажа абаха гэһэн мүнөөнэй үүрэнэй ноёдой ябуулга хадаа хулгайшад, худалшадта, архиншад, алууршадта хорото муухай харгы нээгээ бэшэ аал? Арадналга нимэ байха һаа, хэндэ туһатайб?

Дэдын ноёд дарганарай эхи тархина олохоёо болёод, одоол байхын бараагаар боложо байһан хёморолдоон соо буряад зоной хэр угайнгаа этэрхы сагаан сэдьхэл, ёһо заншал, гурим журамда тушаалһан тусхай сарлиг заршам зохёожо, бээ ябажа, бэлиг шадабяяа харуулхаһаа гадна, США, Франци, Голландии ошожо, өөһэдынгөө онсо өөрсё, дабтагдашагүй дуу, хатар харуулжа, искусствада дуратайшуулай зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэмээшэгүүдэй арадай хоорто хабаадагшад (зүүн гарһаа): Екатерина Евсеевна Степанова, Екатерина Михайловна Павлова, Ирина Власовна Голендухина, Мария Кузьминична Муркина, Мария Елуповна Антонова, Лукерья Потаповна Назарова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

БУРЯТИЯ мүнөөдэрэй номерто

«Гарай хүдэлхэдэ, аман хүдэлхэ» — С. Убеевэй тэмдэглэл.

Үерэй хойшолонгууд. «Шуран бэрхэшүүл өөһэдөө шийдхэхэ» — А. Намсараевагай тэмдэглэл.

«Шэлэй шэнэ урасхал» — К. Харанутовагай мэдээсэл.

«Арадай Ехэ Хуралай уряалаар...» — А. Тугутовай статья.

«Бэрхэшээлдэ орогшодто туһалаял» — хөөрэлдөөн.

«Тэрэ Парижда ажаһуудаг» — Г. Намжиловай статья.

«Таиландын хан-хүүхэндэ, Хальмагай түрүүшын президентдэ» — А. Молоновой статья.

Редактор
Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., РИНЧИНОВ С. Д. (редакторай орлогшо), ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000, Улаан-Удэ Каландаришвилиин үйлсэ 23, «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемныи — 2-54-54, редакторэй орлогшоной — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретариин—2-50-52, секретариадай—2-66-76, һаһагууд: соведуудэй худэлмэриин ба нитын эмхинуудэй —2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2.56.23, социально-экономическа—2-64.36, (даагшань), 2.63-86, 2.67.81, 2-61-35 соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (дааг шань), 2-57-63; олоннитын худэлмэриин ба мэдээсэлэй— 2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2.69-58; оршуулгын—2-60.91, корректорнүүдэй — 2-33-61, хэлэлдэ [illegible] — 2-35-95. Манай корреспондентүүд: Агинскда — 3-42-19, Закаменскда — 30-61.

Буряад Республикын Министрнүүдэй Соведэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтера— — 2-23-67 вахта — 2 56 62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудаһан хэмжээтэй
Индекс 50901 Хэһэг 6.230.
Стереотипта тушаагдаһан саг: 20.40.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдээ. Директорэйнь телефон: 2-40-45.
Мүн 69-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.

Телевидени

АВГУСТЫН 30-һаа СЕНТЯБРИИН 5 ХҮРЭТЭР

Понедельник, 30

«Останкино» канал.
7.00 — Дүнгүүд. 7.45 — Гимнастика. 7.55 — Үглөө. 10.15 — Фирмэ найдуулна. 10.30 — Мультфильм. 10.45 — «С работами не шутят» — ухибүүдтэ зүүжэг. 11.50 — Темэ. 12.35 — Концерт. 13.00 — Шэнэ һонин. 13.20 — Гоол. 13.50—Харыт, пагныт. 16.00 — Шэнэ һонин. 16.25—Телемикст. 17.10—Блокнот. 17.15 — Хэрэг. 17.25 — Мультфильм. 18.00 — Музограф. 18.20 — Одото саг. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25 — Москва хүрэхэ билет. 19.45—Гоол. 20.15 — Долоон хоногой суурян. 20.45—«Пять девушек в Париже». 4-дэхи сери. 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул! 22.00 — Шэнэ һонин. 22.25 — «Звезды русского балета». 9-дэхи фильм. 23.35 — Нурсултан Назарбаевайда айлшаар.

«Росси» канал
9.00 — Автомиг. 9.25 — Ажалай биржэ. 9.30 —Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00 — Россидахи бизнес. 10.30 — Концерт. 10.45. — Тонюуса. 11.40 —«Параллели». 11.55 — Концерт. 12.30 — Мульти-мульти. 12.40—«Любимая женщина механика Гаврилова» — фильм. 14.00 —Бүхэдэлхэйн ярмаг. 14.30 — Дэлхэй ба дайн. 15.05 — «Юность Петра». 1-дэхи сери.

Буряадай ТВ.
16.15—Мультфильм. 16.30 — Сагай сууряан. 17.10 — Танай гэртэ баяр. 17.55 — Этнографическа музейн 20 жилдэ. 18.00 — Тарбагатаи тосхоной фольклорно «Судьбинушка» ансамбль. 18.40 — Байгал.

«Росси» канал.
19.00 —Парламентын [illegible]

Буряадай ТВ.
20.00—Залуушуулай [illegible] нууд. 20.30 — Буряадаа[illegible] лэебди. 20.35 — Байгал [illegible] ряадаар). 20.50 — Сово[illegible] нууд.

«Росси» канал
21.00 — Мэдээсэл[illegible]
21.20 — «Миг-21»—[illegible]
22.15 — Дэлхэйн [illegible] дээжэһээ. 22.55 — Ан[illegible] биляар урилдалгаар д[illegible] чемпионат. 01.00 — М[illegible] сэлнүүд.

Вторник, 31

«Останкино» канал.
6.55 — Шэнэ һонин. 7.35 — Гимнастика. 7.45 — Үглөө. 10.05 — Фирмэ найдуулна. 10.20 — Мультфильмнүүд. 10.40 — «Просто Мария». 11.25 — Баримтата фильмүүд. 12.05 — Хүн ба хуули. 12.30 — И. Кобзон Г. Понаморенкын дуунуудые гүйсэдхэхэ. 13.00 — Шэнэ һонин. 13.20 — «Эчи звезда» — үхибүүдтэ фильм. 14.10 — «Спрут-4». 4-дэхи сери. 15.50 — Мультфильмнүүд. 16.00 — Шэнэ һонин. 16.25 — «Деловой вестник». 16.40 —Адам Смидэй мүнгэн зөөри. 17.10 — Блокнот. 17.15 — Мультфильм. 17.50 — Кыргызстанай телевиденин программа. 18.50 — Техэдром. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25 — Кыргызстанай Президент А. Акаев үгэ хэлэхэ. 19.40 — Мультфильм. 19.55 — «Азбука собственника». 20.10 —«Просто Мария», 20.55 — Темэ. 21.40 — Амгалан нойрсогты, багашуул! 22.00 — Шэнэ һонин. 22.25 — В. Молчановай авторска программа. 23.55 — «Джексоны: Американская мечта». 5-дахи сери. 00.45 — Ехэшүүлдэ мультфильм. 01.00 — Шэнэ һонин.

«Росси» канал.
9.00— Мэдээсэлнүүд. 9.20 — Автомиг. 9.25 — Ажалай биржэ. 9.30—Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00 — Публицистическэ дамжуулга. 10.45 — Сигнальна хэһэг. 13.05 — «Утро без отметок» — фильм. 14.10 — Сэнгүүдые бидэ нэрлэнэбди. 14.40 —Бүхэдэлхэйн ярмаг. 15.45 — «Юность Петра». 2-дохи сери.

Буряадай ТВ.
16.50—Мультфильм. 17.05 — Ивалтын дунда һургуулидa буддын һургаал [illegible] тухай. 17.35 — Гэнэ[illegible] һаа тобшолол хэхэ. 18[illegible] Үмсэлэлгэ. 18.45 — Б[illegible]

«Росси» канал.
19.05—Парламентын [illegible]

Буряадай ТВ.
20.05 — Байгал—[illegible] эрдэни зэндэмэни. 20[illegible] Буряадаар хэлэебди. [illegible] — Байгал (буряадаар). [illegible] — Соносхолнууд.

«Росси» канал.
21.00 — Мэдээсэл[illegible]
21.25 — «Санта-Барбара».
22.15 — Танай эрхэ. 2[illegible] Ретушьгүйгөөр. 23.30[illegible] винциин бэшэгүүд.

Среда, сентябриин 1

«Останкино» канал
6.55—Шэнэ һонин. 7.35 — Гимнастика. 7.45— Үглөө. 10.05—Фирмэ найдуулна. 10.20 — Мультфильмнүүд. 10.50—«Просто Мария». 11.40—Бидэ, басагадай хоорондо. 12.00— Худалдаа наймаанай хүүргэ. 12.30—Садово сахарингрархи ордон соо. 14.00—Шэнэ һонин. 13.20 — Узбекистанай искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 14.20 — «Спрут-4». 5-дахи сери. 15.50— Мультфильм. 16.00 —Шэнэ һонин. 16.25—Телемикст. 17.10— Блокнот. 17.15— Мультфильм. 17.40 —Бидэ, басагадай хоорондо. 18.00— Мультфильм. 18.30 — Үхибүүдтэ Узбекистанай телевиденнин дамжуулга. 19.00— Шэнэ һонин. 19.25 — Мэдээсэлэй-публицистическэ «Узбекистан» программа. 19.50— Миниатюра. 20.10— «Просто Мария». 21.00—«Нэгэтэ сентябрь һарада». 21.25—Евпаторидо хүүгэдэй театрнуудай ураскоорондын 11 фестиваль. 21.40— Амгалан нойрсогты, багашуул! 22.00 —Шэнэ һонин. 22.25—Эрдэм мэдэсын үдэртэ. 22.55 — «Спиритический сеанс для Фридриха Барбароссы и других знаменитостей». 23.35—Уран зохёолой дамжуулга. 23.55 — Николай Гоголиин гурбан нюуса.

«Росси» канал.
9.00 — Мэдээсэлнүүд. 9.20—Автомиг. 9.25— Ажалай биржэ. 9.30— Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00 — Христиан программа. 10.30— Параллели. 10.45 — Ретушьгүйгөөр. 11.40 — Хүгжэмтэ шалгалта. 12.45 — Мульти-пульти. 13.05— «Девять дней одного года» —фильм. 14.50— Таряашадай асуудал. 15.15— Провинциин бэшэгүүд.

Буряадай ТВ.
16.10— Мультфильм. 16.35 — Хүүгэдэй «Л[illegible] хай» ансамбль. 17.25 [illegible] хэидэхи тайлган. 17.[illegible] «Икс» видеоканал. 1[illegible] Байгал.

«Росси» канал.
18.45 — Парла[illegible] саг.

Буряадай ТВ.
19.45—Ая-ганга. 2[illegible]
Буряадаар хэлэебди. [illegible] —Байгал (буряадаар).

«Росси» канал.
21.00 — Мэдээсэ[illegible]
21.20 — «Санта-Б[illegible]
22.10 — Л-клуб. 22[illegible] Ксюшэдэ. 23.25— О[illegible] харал доро.

Четверг, 2

«Останкино» канал.
6.55—Шэнэ һонин. 7.35 — Гимнастика. 7.45— Үглөө. 10.05—Фирмэ найдуулна. 10.20 — Мультфильм. 10.45—Концерт. 11.15 —16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда. 12.00— Ап амнтадай аймагта. 12.50 —Пресс-экспресс. 13.20 — «Кармен сюита» — фильм-балет. 14.10—«Спрут-4». 6-дахи сери. 16.00 — Шэнэ һонин. 16.25— Телемикст. 17.10— Мультфильм. 17.40 —Баримтата фильм. 18.00 —Рок-хэшээл. 18.40—Техэдром. 18.50— 16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда. 20.00 — «Отец Сергий» — фильм. 21.40— Амгалан нойрсогты, багашуул! 22.00—Шэнэ һонин. 22.25— Хүгжэмтэ концерт. 00.05— Футболоор России чемпионат. Динамо (Москва)—Спартак (Москва).

«Росси» канал.
9.00 — Мэдээсэлнүүд. 9.20—Автомиг. 9.25— Ажалай биржэ. 9.30— Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00 —Концерт. 10.15— Пилигрим. 11.00— Шарман-шоу. 12.30—Иван Прянишников. 1-дэхи хубинь. 13.00—«Санта-Барбара». 14.40 — Таряашадай асуудал.

Буряадай ТВ.
15.00 — Кинопрограмма. 17.20— Уянга. 18.00—Конституциин проект тушаа юристын һанамжа. 18.45— Байгал.

«Росси» канал.
19.05—Парламентын саг.

Буряадай ТВ.
20.05—«Сони» танцна. 20.20— Буряадга дуунууд. 20.30 [illegible] ряадаар хэлэебди. [illegible] Байгал (буряадаар). [illegible] —Соносхолнууд.

«Росси» канал.
21.00 — Мэдээ[illegible]
21.25—М. Трест. 2[illegible]
«Санта-Барбара». 2[illegible]
Ойлгожо туршаябди. [illegible]
—Дуугай хүтэлбэрлэ[illegible]
23.15— Искусствы[illegible] май. 23.40 — Иер[illegible] шамайе магтаа һаа[illegible]

Пятница, 3

«Останкино» канал.
6.55—Шэнэ һонин. 7.35 — Гимнастика. 7.45— Үглөө. 10.05 — Фирмэ найдуулна. 10.20— Үхибүүдтэ фильм. 11.30— Иимэ ажалтайбди. 12.00— Аяншалагшадай клуб. 12.50— Пресс-экспресс. 13.00— Шэнэ һонин. 13.20—М. Таратутатай Америкэ. 13.50— Хүүхэлдэйн фильм-зүжэг. 16.00— Шэнэ һонин. 16.25—Бридж. 16.50— Бизнес-класс. 17.05 —Блокнот. 17.10— Сабан хүнэй мүрөөр. 18.20 — Мультфильм. 18.30— Этигэл. 19.00— Шэнэ һонин. 19.20— Россия ба Кавказ. 19.45—Хүн ба хуули. 20.15 —М. Таратутатай Америкэ. 20.45—«Поле чудес». 21.40— Амгалан нойрсогты, багашуул! 22.00—Шэнэ һонин. 22.25—Долоон хоногой элитэ хүн. 22.40 — «Суини». 9-дэхи серн. 23.45 —Пресс-экспресс. 24.00 — Политбюро.

«Росси» канал.
9.00 — Мэдээсэлнүүд. 9.20—«Автомиг». 9.25 — Ажалай биржэ. 9.30—Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00— Дуугай хүтэлбэрилэгшэд. 10.30 — Искусствын талмай. 10.55 — «Заповедная Давша». 11.15— Мульти-пульти. 11.20— «Белая ворона». 12.05—Иван Прянишников. 2-дохи хубинь. 12.30— «Санта-Барбара». 13.30 — Телетекст. 13.35 — Теннисээр США-гай нээмэл чемпионат. 14.40 — Таряашадай асуудал. 14.50— Россин телетеатр. 15.50— Провинциин Патницын Дисней.

Буряадай ТВ.
17.10 — Мультфильм. 18.05—«Буряад орон нинууд.

«Росси» канал.
19.05—Парламентын [illegible]

Буряадай ТВ.
20.05—Буряад орон нинууд.

«Росси» канал.
21.00 — Мэдээсэл[illegible]
21.25 — «Океан». 2[illegible] серн. 23.00 — Ел[illegible] мультфильм. 23.15— [illegible] тер. 23.25—Үдэшэ[illegible]

Суббото, 4

«Останкино» канал.
7.45— Гимнастика. 8.00 — Пресс-экспресс. 8.10 — Шуран бэрхэ хүнэй үглөө. 8.55—Шэнэ һонин. 9.30— Спорт-шанс. 10.00— Марафон-15. 10.25—«Мир» телекомпани. 11.50— «Азбука собственника». 12.00— Авиа-замбуулинай салон. 12.15—Бумеранг. 12.45 — Баримтата фильм. 13.15— Хүгжэмтэ ноиск. 13.45—Дахинаа уласхоорондын телевизионно... 14.15 — Засагаархидай шарай. 14.30— Уран һайханай богони фильмүүд. 16.00—Шэнэ һонин. 16.25— Мультфильм. 16.50 — Мүнгэн ба политика. 17.20— «Эдуард Асадов» — баримтата фильм. 18.00 —Улаан квадрат. 18.40 — Мультфильм. 18.50 — Искусствын хэрэм. 19.40 — «Оба-на». 20.00— «Травнива калина». 20.50 — «Тиджей-Хукер». 3-дахи фильм. 21.40—Амгалан нойрсогты, багашуул! 22.00—Шэнэ һонин. 22.25—«Отныне и во веки веков». 1-дэхи фильм. 23.10— «Резонанс» студи. 23.30—Брейн-ринг.

9.00 — Мэдээсэлнүүд. 9.20 — Автомиг. 9.25— «Свой взгляд на мир». 9.55 —«Виниловые джунгли». 10.25 — Мегаполис. 10.55—«Рост» студи. 11.25 — Түбэдэй үльгэр домогууд ба бодото байдал. 12.10 — Москва хүрэтэр холо. 12.55 — «Берегись автомобиля» — фильм. 14.25 — Сигнальна хэһэг. 14.35 — Таряашадай асуудал. 14.55 — США-гай чемпионат. 16.50 — Хоозонрин хатан[illegible] — Футбол тухай. 1[illegible] Фильм-премьер. 17.[illegible] атр тухай. 18.50 [illegible] ми младенца». 19.00 [illegible] бурнин найндэр. 19[illegible] Мультн-пульти. 19[illegible] «Зигзаг удачи». 20[illegible] Америкын одод. 20[illegible] Спортивна дамжуулга [illegible] — Мэдээсэлнүүд. [illegible] «Океан». 2-дохи се[illegible] — «Уходящая натура» [illegible] — Ехэшүүлдэ мультфильм. 01.00 — Шэнэ һонин.

Буряадай ТВ.
20.05—«Сонин» танцна. 20.20— Буряадга дуунууд. 20.30 [illegible] ряадаар хэлэебди. [illegible] Байгал (буряадаар). [illegible] —Соносхолнууд.

«Росси» канал.
21.00 — Мэдээ[illegible]
21.25—М. Трест. 2[illegible]
«Санта-Барбара». 2[illegible]
Ойлгожо туршаябди. [illegible]
—Дуугай хүтэлбэрлэ[illegible]
23.15— Искусствы[illegible] май. 23.40 — Иер[illegible] шамайе магтаа һаа[illegible]

Воскресени, 5

«Останкино» канал.
7.40 — Гимнастика. 7.55 — «Час силы духа». 8.55— Шэнэ һонин. 9.35 — Автошоу. 9.50 — Технодром. 10.00 — Түб. 10.30 —Эрэтэ үглөөнһөө. 11.00 — Бултанай гэртээ байхада. 11.30 — «Спортлотогой» тираж. 11.40 — Расул Гамзатовай зохёохы зам тухай. 12.20— Полигон. 12.50 — Шэнэ үрэтэн. 13.30 — «Курьер из прошлого». 14.10 — Мультфильмнүүд. 14.20 — Волейболоор Европын чемпионат. Эрэшүүл. Росси—Украина. 14.50 — Пиф ба Геркулес. 15.10 — «Подводная одиссея команды Кусто». 16.00 — Шэнэ һонин. 16.20 — Аяншалагшадай клуб. 17.15 — Мультфильмнүүд. 18.05 — Панорама. 18.45 — Арадай аялга дуунууд. 19.00— Парижда моодын долоон хоног. 1-дэхи хубинь. 20.00— Шэнэ һонин. 20.20 — Агаарай допгиндо сэхэ хөөрэлдөөн. 21.05 — Кино-мэдээсэл. 21.30 «Тысяча долларов в одну сторону» — фильм. 23.00— Дүнгүүд. 23.50—«Парижда моодын долоон хоног». 2-дохи хубинь. 01.00 — Шэнэ һонин. 01.15 — Волейболоор Европын чемпионат. Эрэшүүл. Финлянди — Росси. 02.00 —Эдир уран бэлигтэн.

«Росси» канал.
9.00 — Мэдээсэлнүүд. 9.20 «Автомиг». 9.25 — Үглөөнэй амар мэндэ. 9.55 —Баримтата фильм. 11.10 — Аты-баты. 11.40 — Хэрбээ тэды хүрөө һаа. 12.10 — «Рост» студи. 12.40 — Бага Европоноо репортаж. 13.10 — Мотоциклаар урилдалгаар дэлхэйн чемпионат. 14.10— «Соседи по планете». 14.55 — Зургаан соото. 15.15 — «Не вырубить». 15.30 — Гранд-репортаж. 16.[illegible] нисээр США-гай [illegible] пионат. 16.50 — [illegible] дай аймагта. 17.50 [illegible] нейн шэдитэ дэлхэй[illegible] Удэр бүрнин һайн[illegible] — Үнэн зүрхэнэй [illegible] дөөн. 19.45 — Од[illegible] 21.00 — Мэдээсэлн[illegible] — «Иерихонская [illegible] фильм. 13.10 — В[illegible] Америкэ. 23.25 — [illegible] 00.25 — Ретро-шо[illegible] — Мэдээсэлнүүд. Одод хөөрэнэ. 01.[illegible] тивна дамжуулга. [illegible] А программа.